

KRISTIINANKAUPUNGIN HYVINVOINTIKERTOMUS

1. Johdanto

Kunnan tehtäviin kuuluu laatia hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma ennen jokaisen valtuustokauden alkua. Kunnan tulee valvoa kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä näihin vaikuttavia tekijöitä. Asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on kuntien päätehtäviä ja hyvinvointia lisääviä toimenpiteitä tulee tehdä kunnan kaikilla sektoreilla.

Kaupunginjohtaja asetti työryhmän, joka sai tehtäväkseen laatia hyvinvointikertomuksen ja hyvinvointisuunnitelman. Kaikki keskuskeskukset valitsivat jäsenen työryhmään.

Tilastot, joihin kertomus viittaa on otettu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) hyvinvointikompassista, THL:n koulubarometristä (vuoden 2017 tulos), Tilastokeskuksesta ja Kansaneläkelaitoksesta. Tilastojen ”tuoreus” vaihtelee jonkin verran riippuen siitä, mistä ne on otettu.

1.2.Väestö

Kristiinankaupungissa oli vuodenvaihteessa 6640 asukasta (31.12.2017), joista 55,4 %:lla on ruotsi äidinkielenään ja 41,1, %:lla suomi äidinkielenään. 3,5 %:lla oli äidinkielenään muu kieli kuin yllämainitut. Väestöennusteesta voidaan nähdä, että Kristiinankaupungin väestö on vähenevä ja ikääntyvä, mikä voi tuoda haasteita hyvinvoinnin säilyttämiselle.

Kristiinankaupungin väestöennuste:

2020	6358
2025	6109
2030	5905
2035	5714
2040	5521

Lähde: Tilastokeskus

	Alle 15-vuotiaat		15-64 -vuotiaat		65- vuotiaat tai vanhemmat	
	Määrä	%	Määrä	%	Määrä	%
2008	998	12,4	4564	62,8	1795	24,7
2012	899	11,7	4195	59,5	2036	28,9
2016	842	11,8	3708	55,1	2226	33,1

Lähde: Tilastokeskus

THL:n hyvinvointikompassi mittaa myös demografisen huoltosuhteen. Demografinen huoltosuhte selostaa kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65 vuotta täyttäneitä henkilöä on sataa 15 - 64 -vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeläisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on.

Kristiinankaupungin osalta huoltosuhte on noin 0,86, eli 86 työkäistä kohti on 100 huollettavan ikäistä. Kristiinankaupungin luku ylittää sekä Pohjanmaan(0,66) että koko maan keskiarvon (0,6).

Tilastokeskuksen maaliskuun 2018 tietojen mukaan Kristiinankaupungin nettomuuttoluku on valitettavasti negatiivinen, ts. Kristiinankaupungista muuttaa enemmän ihmisiä pois kuin heitä muuttaa paikkakunnalle. Toinen merkittävä syy vähenevään asukaslukuun on negatiivinen syntyvyyslijäämä.

Syntyneet	48
Kuolleet	103
Syntyvyyslijäämä	-55
Kuntien välinen muutto Suomessa	168
Kuntien välinen poismuutto Suomessa	366
Maahanmuutto	213
Maastamuutto	27
Nettomuutto	186
Avioliitto	16
Avioerot	6
Väestönkasvu	-67
Väkiluvun korjaus	-20
Väestönmuutos yhteensä	-87
Väestö, ennakkotieto	6640

Lähde: Tilastokeskus, haettu 9.3.2018.

Kristiinankaupunki saa kuukausittain Maistraatista raportin kuntaan muuttaneista ja Kristiinankaupungista muualle muuttaneista. Maistraatin raporttien perusteella voidaan todeta, että vuoden 2018 aikana muutti 215 henkilöä Kristiinankaupunkiin. Osa Kristiinankaupunkiin vuoden aikana muuttaneista on myös vuonna 2018 muuttanut pois. Nämä henkilöt on poistettu tilastosta, jotta tilasto näyttäisi todellisen määrän. Suuren osan samana vuonna sekä Kristiinankaupunkiin muuttaneista että pois muuttaneista muodostavat turvapaikanhakijat, jotka ensin ovat saaneet kuntapaikan – ja ovat siksi mukana kuntaan muuttaneiden listalla – ja myöhemmin vuoden aikana ovat muuttaneet toiselle paikkakunnalle.

Yhtenä Kristiinankaupungin haasteen on negatiivisen syntyneiden enemmyyden kääntäminen, ts. Kristiinankaupungissa kuolleiden määrä on suurempi kuin syntyneiden. Kristiinankaupungista poismuuton voidaan katsoa olevan suhteellisen korkea mutta on syytä muistaa, että osa tästä määrästä on turvapaikanhakijoita. Suuri osa Suomessa oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista muuttaa suurempiin kaupunkeihin, mikä näkyy sekä paikkakunnan muuttoliiketilastoissa.

THL on myös mitannut koulutustason. Kristiinalaiset ovat opiskelleet keskimäärin 2,28 vuotta peruskoulun jälkeen. Kristiinankaupungin koulutustaso on selvästi Pohjanmaan ja Suomen keskitasoa alempi mutta tämän ei välttämättä tarvitse olla kielteinen asia. Suuri osa nuorista opiskelee ammattikoulussa ja kunnan elinkeinorakenne on myös enemmän ammattikoulupainotteinen.

2. Tilasto

2.1Lapset

Lastensuojeluilmoitukset lisääntyivät Kristiinankaupungissa vuosina 2015 – 2016 (sitä vastoin ilmoituksia oli vuonna 2017 vähemmän kuin kahtena edellisellä vuonna). Koko maahan verrattuna lastensuojeluilmoituksia on Pohjanmaalla ja Kristiinankaupungissa keskimäärin vähemmän. Lastensuojelun avohoidon asiakkaina olleiden lasten määrä on myös Pohjanmaalla ja Kristiinankaupungissa koko maan keskiarvoa alhaisempi. Kristiinankaupungissa kuitenkin lastensuojelun avohoidossa olleiden lasten määrä lisääntyi vuosina 2015 ja 2016, samoin kuin kiireelliset sijoitukset ja muut sijoitukset kodin ulkopuolelle. Huostaan otettujen lasten määrä on vuodesta 2013 saakka pysynyt suhteellisen samana.

Erikoissairaanhoidon lastenpsykiatrian 0-12-vuotiaiden avohoitokäynnit ovat vähentyneet hieman vuodesta 2011 ja Kristiinankaupungissa määrä on keskimäärin koko maata ja Pohjanmaata pienempi.

2.2 Nuoret ja nuoret aikuiset

Tilasto perustuu koulututkimuksiin, jotka on tehty 8. ja 9. vuosiluokan koululaisille sekä lukion 1. ja 2. luokille. Tulee kuitenkin muistaa, että tilastot voivat vaihdella aika voimakkaasti vuodesta toiseen, koska ikäryhmät ovat pienet. Viimeisimmät luvut ovat THL:n koulubarometristä, jonka tulokset esiteltiin syyskuussa 2017.

8. ja 9. vuosiluokan oppilaista 6,6 % ilmoitti, ettei heillä ole yhtään läheistä ystävää, kun vastaava luku lukiolaisten parissa on 11,8 %. Myös koulukiusattujen määrä on noussut jonkin verran vuodesta 2009, mutta pysynyt noin 9-10 %:ssa viime vuosina. Päivittäin tupakoivien osuus koululaisista oli vuonna 2017 5,8 %, ja luku on noussut jonkin verran vuodesta 2013, jolloin se oli 2,9 %. Nuuskaa käyttää noin 2,6 %. Tilastosta ilmenee, että tytöt käyttävät savukkeita enemmän kuin pojat ja että pojat käyttävät nuuskaa enemmän kuin tytöt. Itsensä kunnan humalaan vähintään kerran kuussa juovien määrä vähentyi voimakkaasti vuosina 2009-2013, 30 %:sta 10 %:iin, mutta on jälleen lisääntynyt 18,1 %:iin. Luku on lukiolaisten osalta suurempi, 29,4 %.

20,5 % 8. ja 9. vuosiluokan oppilaista on ylipainoisia, osuus on kasvanut vuodesta 2009, mikä on huolestuttava trendi. Koulubarometrissä kysyttiin montako tuntia viikossa nuoret liikkuvat siten, että hengästyvät ja hikoavat. 30,3 % ilmoitti liikkuvansa enintään tunnin viikossa. Vastaava lukion oppilaita koskeva luku oli 20,6 %. Tässä tarvitaan enemmän panostusta nuorten ravintotottumusten ja liikuntatapojen parantamiseksi.

Erikoissairaanhoidon kuuluva 0- 17-vuotiaiden nuortenpsykiatrian avohoito on pysynyt melko alhaisella tasolla Kristiinankaupungissa, paljon alle Pohjanmaan ja koko maan keskiarvon. Koulutuksen palvelualueen henkilökunnan, kouluterveydenhuollon ja lastensuojelun mukaan Kristiinankaupungissa on havaittu selkeää pahoinvoinnin lisääntymistä lasten ja nuorten keskuudessa. Kouluterveydenhuollon rekrytointivaikeudet hankaloittavat tilannetta vielä enemmän.

Koulutusjärjestelmän ulkopuolella olevien 17-24-vuotiaiden osuus väheni jonkin verran Kristiinankaupungin osalta, noin 10,5 %:sta 7,4 %:iin vuosina 2014 – 2015, mutta kohosi jälleen 8,7 %:iin vuonna 2016. Tämä koskee nuoria, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta.

2.3 Työikäiset

Ginikerroin on yleisimmin käytettyjä tuloerojen mittareita. Ginikertoimen laskennassa asuntokunnan käytettävissä oleva rahatulo jaetaan asuntokunnan kulutusyksikköluvulla. Mitä korkeampi ginikerroin on, sitä suuremmat ovat tuloerot. Kristiinankaupungin kerroin on ollut melko tasainen vuodesta 2010, noin. 23.9. Myönteistä on se, että Kristiinankaupungin kerroin on sekä alle Pohjanmaan että maan keskiarvon.

THL:n hyvinvointikompassissa mitataan myös kunnan yleinen pienituloisuusaste. Tilasto kuvaa kuinka suuri osa alueen väestöstä kuuluu talouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolella. Kristiinankaupungin osalta luku on noin 13,7 %, luku on pienentynyt vuodesta 2012 mutta se on Kristiinankaupungissa korkeampi kuin sekä Pohjanmaalla että Suomessa keskimäärin. Pienituloisuus voi osaksi johtua ikärakenteesta ja elinkeinorakenteesta, Kristiinankaupungissa on myös paljon eläkeläisiä, jotka saavat vain kansaneläkettä.

Vaikeasti työllistyvät tai rakennetyöttömyys 15-64 -vuotiaiden parissa oli Kristiinankaupungissa vuonna 2017 2,5 %, mikä on alle sekä Pohjanmaan että koko maan keskiarvon. Joulukuussa 2018 työttömyysaste oli Kristiinankaupungissa 5,7 %, Pohjanmaan keskiarvo oli samaan aikaan 6,7 %.

Perustoimeentulotuen saajat ja osuus väestöstä

Tilastointijakso: 2018

	Vastaanottaja	Vastaanottajien osuus väestöstä %
Pohjanmaa	Isokyrö	187 4,1
	Kaskinen	24 1,9
	Korsnäs	66 3,1
	Kristiinankaupunki	270 4,1
	Kruunupyy	165 2,5
	Laihia	243 3
	Luoto	113 2,1
	Maalahti	147 2,7
	Mustasaari	433 2,2
	Närpiö	223 2,3
	Pedersöre	219 2
	Pietarsaari	1438 7,4
	Uusikaarlepyy	137 1,8
	Vaasa	5701 8,4
	Vöyri	272 4,1
Maakunta yhteensä	9316	5,1

Tilasto: Kansaneläkelaitos, haettu 5.2.2019

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit ovat lisääntyneet jonkin veran vuodesta 2012 Kristiinankaupungin osalta. Kristiinankaupungissa käyntejä on keskimäärin enemmän kuin Pohjanmaalla. Tämän ei välttämättä tarvitse olla negatiivista. Kristiinankaupungissa jonot lääkärinvastaanotolle ovat lyhyet, mitä käyntien määrä mahdollisesti heijastaa. Tässä tietenkin lääkäritilanne on ratkaiseva. Myös muut perusterveydenhuollon avohoidon käynnit ovat lisääntyneet melko paljon vuodesta 2011. Tämä voi johtua siitä, että osa sairaanhoitajista on erikoistunut ja ottanut osan lääkärin tehtävistä, esim. sydän- ja astmahoitajat.

THL:n ikävakioitu sairastavuusindeksi¹ mittaa yleisimpien sairausryhmien esiintyvyyttä seudulla. Indeksi on sitä suurempi mitä yleisempää sairastavuus on seudulla. Useimpien sairauksien esiintyvyys vaihtelee paljon eri ikäryhmissä, mikä merkitsee, että seudun ikärakenne vaikuttaa sairastavuustasoon. Kristiinankaupungissa indeksi on ollut Pohjanmaan ja koko maan tasoa alhaisempi, mutta vuonna 2014 Kristiinankaupungin indeksi kohosi yli Pohjanmaan indeksin palatakseen vuonna 2015 samalle tasolle kuin muualla maakunnassa. Kuten aikaisemmin todettiin, ikärakenteella on tässä asiassa kuitenkin suuri merkitys, sekä Kristiinankaupungissa että Pohjanmaalla indeksi on alle maan keskiarvon.

Myös suun terveydenhuollon palveluja käyttävien henkilöiden osuus terveystieteissä on huomattavasti korkeampi kuin maan muissa osissa. Tämä voidaan tulkita samoin kuin lääkärikäynnit, meillä on toimiva hammashuolto ja lyhyet jonot. Kristiinankaupungissa on myös recall-järjestelmä, jossa saa säännöllisesti kutsun hammashuoltoon osana ennalta ehkäisevää hoitoa. Yksityisiä hammaslääkäripalveluja käyttäneiden henkilöiden vastaava osuus on huomattavasti matalampi kuin keskimäärin Pohjanmaalla ja koko maassa.

Aikuisten mielenterveyden avohoitokäyntien määrä oli vuosina 2012-2016 Kristiinankaupungin osalta paljon alle Pohjanmaan ja koko maan keskiarvon, mutta määrä kohosi voimakkaasti vuosina 2016- 2017 ja Kristiinankaupunki on nyt tilastossa Pohjanmaan keskiarvon yläpuolella. Monet mielenterveysongelmista kärsivät eivät välttämättä hakeudu hoitoon. Laitoshoidon paikkoja on myös vähennetty, mikä näkyy psykiatrisen laitoshoidon hoitovuorokausien vähenemisenä Kristiinankaupungin osalta. Tulee myös muistaa, että osa saa hoitoa kunnallisen hoidon ulkopuolella, mikä ei näy tässä tilastossa.

Päihdehuollon tarve ei Kristiinankaupungissa yleensä ottaen ole suuri. Kristiinankaupungissa päihdehuollon avohoitoasiakkaiden määrä on alle sekä Pohjanmaan että maan keskiarvon. Tilasto osoittaa myös, että käytettävä päihdehuolto on pääasiassa avohoitoa, laitoshoidossa hoidettujen asiakkaiden määrä on Kristiinankaupungissa erittäin pieni. Sairaalahoidossa päihteiden vuoksi hoidettujen potilaiden määrä lisääntyi vuosina 2013- 2015 mutta on sen jälkeen laskenut ja nyt Kristiinankaupunki on alle Pohjanmaan keskiarvon. Päihdehuollon asumispalvelun asiakkaat ovat lisääntyneet vuodesta 2014. Toisaalta voidaan olettaa, että on olemassa rekisteröimätön

¹ Indeksi kuvaa kuntien ja alueiden väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä on otettu huomioon seitsemän eri sairausryhmää ja neljä eri painotusnäkökulmaa, joista sairauksien merkitystä arvioidaan. Indeksissä sisältyvät sairausryhmät ovat syöpä, sepelvaltimotauti, aivoverisuonisairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, mielenterveyden ongelmat, tapaturmat ja dementia. Indeksissä kunkin sairausryhmän yleisyyttä painotetaan sen perusteella, mikä on ko. sairausryhmän merkitys väestön kuolleisuuden, työkyvyttömyyden, elämänlaadun ja terveydenhuollon kustannusten kannalta.

lukumäärä, kaikki päihdehuoltoa tarvitsevat eivät hae apua. Valitettavasti hoidossa on havaittu, että päihteiden käyttö on kasvava ongelma ikääntyvän väestön piirissä.

2.4 Ikääntyneet

Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden henkilöiden osuus on vähentynyt hieman vuosina 2014-2015 mutta on tämän jälkeen tasaantunut 91,2 %:iin. Vuonna 2015 osuus laski 89 %:iin. Tämä osoittaa, että kehitys on ollut kaupungin pyrkimysten mukainen, ikääntyneiden halutaan asuvan kotona mahdollisimman pitkään. Kansallinen tavoite on että 94 % yli 75-vuotiaista asuu kotona, mikä asettaa uusia vaatimuksia ennalta ehkäisevälle ja kuntouttavalle hoidolle. Saman ikäryhmän säännöllisesti kotihoitoa saavien osuus verrattuna muuhun saman ikäiseen väestöön, on viime vuosina pysynyt samalla tasolla, n. 8 %. Tältä osin Kristiinankaupungin määrä on selvästi alle Pohjanmaan ja koko maan keskiarvon. Omaishoidontuki samassa ikäryhmässä on noin 5,5 %, Kristiinankaupungissa osuus on suurempi kuin keskimäärin Pohjanmaalla ja koko maassa.

Tehostettua palveluasumista tarvitsevista ikääntyneistä 5,6 % asuu palveluasunnoissa, ja 4 % saa hoitoa vanhainkodissa tai terveyskeskusten pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Palveluasumisen osalta Kristiinankaupunki on alle Pohjanmaan ja Suomen keskiarvon, mutta vanhainkotien ja laitoshoidon osalta yli keskiarvon. Toisaalta kuntien ja maakuntien liiallista vertaamista tulee tässä asiassa varoa, koska palvelurakenne voi vaihdella suuresti kuntien välillä. Kristiinankodin peruskorjauksen jälkeen ainoastaan kuntoutusosastolla on laitoshoidoa, loput kuuluvat palveluasumisen piiriin.

3. SWOT-analyysi ja kooste

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toimiva hoito ja lyhyet jonot - Matalat tuloerot - Runsaasti sosiaalista pääomaa - Matala työttömyys - Hyvä asumisympäristö - Vahva yritteliäisyys/yrittäjyyshenki 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Negatiivinen syntyneiden enemmisyys - Ei ammattikoulutusta tai koulutusta ammattikorkeakoulu- tai yliopistotasolla - Tulisi olla suurempi yhdistystarjonta kylissä
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Korkea elämänlaatu - Enemmän koulujen välistä yhteistyötä - Sosiaalisen median ansiosta saavutettavuus lisääntyy - Kannustaminen aktiiviseen yrittämiseen 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nuorten ravinto- ja liikuntatottumukset - Nuorten pahoinvointi - Väestön väheneminen ja ikärakenne - Korkea yrittäjien keski-ikä

Mikä edistää hyvinvointia Kristiinankaupungissa? Hyvinvointi kehittyy ja sitä ylläpidetään, kun kuntalaiset kokevat, että palvelut toimivat ja että he saavat tarvitsemansa avun. Tämä koskee

kaikkea, hoitoa, koulutusta, pyöräilyteitä, kiinteistöjä, iäkkäiden asumisyksiköitä, tukipalveluja jne. Kristiinankaupungissa on myös vahva yrittäjyys- ja yhdistyshenki, mikä on tärkeä osa hyvinvointia.

Kristiinankaupungin osalta ikärakenne ja väestönkehitys vaativat toimenpiteitä. Lisäpanostusta tarvitaan myös lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseen, mutta myös nuorten perheiden tukemiseen tulee panostaa.

Voidaan kuitenkin todeta, että Kristiinankaupungilla on hyvät edellytykset kehittää hyvinvointia hyvän asumisympäristön, toimivien palveluiden, vahvan sosiaalisen pääoman ja matalan työttömyyden ansiosta.

Työryhmä 5.7.2019

Anna-Kajsa Blomqvist-Liljeblad

Anders Wahlberg

Elisabeth Sjöberg